

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/365824031>

ΧΩΡΙΚΟΣ –ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ & ΕΜΦΥΛΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ: ΟΙ ΠΟΜΑΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΥΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΞΑΝΘΗΣ

Conference Paper · November 2022

CITATIONS

0

READS

19

4 authors, including:

Dimitra Foufri

National Technical University of Athens

3 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Minas Angelidis

National Technical University of Athens

80 PUBLICATIONS 51 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

ESPON 1.1.1 Potentials for polycentric development in Europe [View project](#)

ESPON GROSEE Emergence of growth poles network in South-East of Europe [View project](#)

ΧΩΡΙΚΟΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ & ΕΜΦΥΛΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ: ΟΙ ΠΟΜΑΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΥΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΞΑΝΘΗΣ

Δήμητρα Φουφρή¹, Μηνάς Αγγελίδης²

¹Διδάκτορας ΕΜΠ Κοινωνιολογίας του χώρου & δημόσιας Πολιτικής/ ΕΚΠΑ _email
συγγραφέα dfoufri@outlook.com

²Ομότιμος καθηγητής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ/ ΕΜΠ _email συγγραφέα
angelimi763@gmail.com

Λέξεις κλειδιά: χωρο-κοινωνικός αποκλεισμός, πομάκοι, γυναίκες, εκπαίδευση

Θεματική ενότητα: Άνιση γεωγραφική ανάπτυξη, χωρο-κοινωνικές ανισότητες

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση αφορά στις κοινωνικές ανισότητες που εγγράφονται στο χώρο και στο ρόλο που διαδραματίζουν στον κοινωνικό αποκλεισμό των γυναικών. Ως πεδίο έρευνας επελέγη ο Δήμος Μύκης της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης, που κατοικείται κυρίως από την ομάδα των Πομάκων της μουσουλμανικής μειονότητας.

Στην περιοχή μελέτης, οι κοινωνικές ανισότητες εγγράφονται και στη χωρική ανάπτυξη του πληθυσμού. Στην εισήγηση εξετάζεται η θέση των γυναικών και ειδικότερα η διαφοροποίηση της κοινωνικής σύνθεσης της περιοχής των Πομάκων του Δήμου Μύκης από εκείνη της ευρύτερης περιοχής της Περιφερειακής Ενότητας (ΠΕ) Ξάνθης, καθώς επίσης του Συνόλου (Σ) της Ελλάδας.

Σε αυτήν την έρευνα, μελετήθηκαν κι αναλύθηκαν τα στοιχεία από την απογραφή του 2011 της ΕΛΣΤΑΤ, δεδομένου ότι τα στοιχεία για το 2022 είναι υπό επεξεργασία.

Η ανάλυση δίνει προτεραιότητα σε δύο παραμέτρους που έχουν κρίσιμη σημασία για τη μελέτη του χωρικού και κοινωνικού αποκλεισμού των Πομάκων της Ξάνθης και ειδικότερα των γυναικών της ομάδας αυτής. Αναλύονται: (α) Η ένταξη του πληθυσμού και ειδικότερα των γυναικών στην αγορά εργασίας και (β) το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού και ειδικότερα των γυναικών.

Η παρούσα μελέτη εμβαθύνει στην έμφυλη διάσταση, εξετάζοντας την ένταξη στην παραγωγική διαδικασία και το επίπεδο εκπαίδευσης των γυναικών της περιοχής μελέτης. Προκύπτει σημαντική διαφοροποίηση του μορφωτικού επιπέδου μεταξύ ανδρών και γυναικών, μεγαλύτερη από αυτή της ΠΕ Ξάνθης και του συνόλου της χώρας.

Επίσης, όπως προκύπτει από τα στοιχεία, οι γυναίκες στην περιοχή του Δήμου Μύκης υφίστανται διπλό αποκλεισμό, λόγω της περιοχής διαβίωσης και λόγω του φύλου τους. Οι Πομάκοι του Δήμου Μύκης, ιδιαίτερα οι γυναίκες, έχουν δυσκολία ένταξης με όρους ίσων ευκαιριών στην αγορά εργασίας και χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, που συνεπάγεται περιορισμό πρόσβασης σε επαγγέλματα με υψηλά εισοδήματα και υψηλότερη κοινωνική θέση.

Εδώ, επιχειρείται να ερευνηθεί μια πτυχή της διαδικασίας χωρικού κοινωνικού αποκλεισμού των Πομάκων και ειδικότερα των γυναικών της περιοχής μελέτης. ώστε να

καταλήξουμε σε ένα ευρύτερο ερμηνευτικό σχήμα του χωρικού κοινωνικού αποκλεισμού των γυναικών του Δήμου Μύκης.

1. Εισαγωγή

Με δεδομένο ότι ο χώρος βρίσκεται σε συνεχή διαλεκτική σχέση με την κοινωνία και η σχέση χώρου και κοινωνίας είναι αέναη και αμφίδρομη, ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη του χώρου επηρεάζει άμεσα την ανάπτυξη των κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών των κοινωνιών.

Μέσα στον χώρο είναι εγγεγραμμένες σχέσεις εξουσίας, κανονιστικά πρότυπα, ρυθμίσεις και απαγορεύσεις, που καταλήγουν στην περιθωριοποίηση εκείνων των κοινωνικών ομάδων που θεωρούνται από τους υπόλοιπους ως ομάδες υψηλού κινδύνου, ενώ οι τελευταίες αυτές αποδέχονται το καθεστώς στιγματισμού τους ως την «φυσιολογική» τους μοίρα (Γκόκης Δ., 2009).

Σύμφωνα με τον H. Lefebvre «ο κοινωνικός χώρος δεν είναι ένα πράγμα ανάμεσα στα άλλα πράγματα, ούτε ένα προϊόν ανάμεσα στα άλλα (...) ο κοινωνικός χώρος επιτρέπει νέες δράσεις να συμβούν, ενώ προτείνει άλλες και απαγορεύει άλλες» (Lefebvre H., 1991)

Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη του χώρου επηρεάζει άμεσα την ανάπτυξη των κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών των κοινωνιών. Συνήθως, ο εδαφικός αποκλεισμός έχει ορισμένα εδαφικά χαρακτηριστικά, που στην περίπτωση της ορεινής ζώνης της Ξάνθης εμφανίζονται ανάμικτα. Τέτοια χαρακτηριστικά είναι η περιφερειακή θέση μιας περιοχής, η συγκέντρωση περιθωριοποιημένων ομάδων σε μια περιοχή ή οι συγκρούσεις που αντιμετωπίζει μια περιοχή ως αποτέλεσμα οικονομικής διαρθρωτικής μεταρρύθμισης (Αγγελίδης Μ., Φουφρή Δ., Τσίγκας Ε., 2018)

Ο Δήμος Μύκης, που αποτελεί το πεδίο έρευνας της παρούσας εργασίας, ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης, αποτελεί μέρος της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και βορειοανατολικό σύνορο της Ελλάδας. Παρόλο που βρίσκεται σε στρατηγικό γεωγραφικό σημείο, η θέση του αυτή, σε συνδυασμό με τα ιστορικά και πολιτικά δεδομένα της περιοχής αποτέλεσε τροχοπέδη στην αναπτυξιακή του πορεία (Φουφρή Δ., 2021).

Στην παρούσα, λοιπόν, λαμβάνεται ως υπόθεση εργασίας, ότι οι Πομάκοι κάτοικοι στους ορεινούς οικισμούς, στα Πομακοχώρια, δεν διαθέτουν ισότιμη συμμετοχή στο χωρικό έλεγχο, κινδυνεύοντας και με κοινωνικό αποκλεισμό, ενώ εστιάζουμε στις γυναίκες της ομάδας των Πομάκων, θεωρώντας πως υφίστανται διπλό αποκλεισμό τόσο λόγω της μειονοτικής ομάδας που ανήκουν, όσο και λόγω του φύλου τους. Αυτό που επιχειρείται είναι να αποδειχθεί αν υφίστανται κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός με χωρική έκφραση, που αφορά στους Πομάκους της περιοχής μελέτης και ειδικότερα στις γυναίκες του Δήμου Μύκης.

Μεθοδολογικά, η έρευνα αυτή βασίστηκε σε βιβλιογραφική έρευνα και ανάλυση καθώς και στη μελέτη, επεξεργασία και ανάλυση των στοιχείων της απογραφής της ΕΛΣΤΑΤ του 2011, δεδομένου ότι για την τελευταία απογραφή του 2022, μέχρι τη στιγμή που γράφτηκε η παρούσα, δεν είχαν ανακοινωθεί στοιχεία.

Το βασικό κομμάτι της μελέτης, βάσει του οποίου επιχειρούμε να αποδείξουμε τα αρχικά ερωτήματα και το σχήμα του κοινωνικού αποκλεισμού της ομάδας των Πομάκων του Δήμου Μύκης και ιδιαίτερα των γυναικών, στηρίζεται στη σύγκριση και τη μελέτη παραμέτρων, που αφορούν στο επίπεδο εκπαίδευσης και τη θέση στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, μεταξύ του Δήμου Μύκης, της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης και του Συνόλου της χώρας.

Για να οδηγηθούμε σε συμπεράσματα προχωρήσαμε σε συλλογή των καταγεγραμμένων στοιχείων, που αφορούν στα χαρακτηριστικά που μπορούν να οδηγήσουν σε κοινωνικό αποκλεισμό. Προχωρήσαμε στη σύγκριση των στοιχείων της περιοχής μελέτης (Δήμος Μύκης), που είναι ένας ορεινός δήμος της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης, με τα αντίστοιχα της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης, που αποτελεί την ευρύτερη χωρική ενότητα και υπάρχει αλληλεπίδραση μέσω οικονομικών και πολιτισμικών ανταλλαγών και του Συνόλου της χώρας. Αναλύθηκαν τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των Πομάκων (επίπεδο εκπαίδευσης, θέση στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό) κι έγινε σύγκριση με βάση το φύλο (άνδρες γυναίκες), καθώς και σύγκριση με τα αντίστοιχα στοιχεία της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης και του Συνόλου της χώρας, ώστε να προκύψουν αξιόπιστα συμπεράσματα.

Η επιλογή των στοιχείων που αφορούν στο επίπεδο εκπαίδευσης και στη θέση στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό έγινε με δεδομένο ότι και οι δύο αυτές παράμετροι αποτελούν συνιστώσες που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό.

2. Χωρικός και κοινωνικός αποκλεισμός

Επιχειρώντας, να ερμηνεύσουμε την έννοια του «κοινωνικού αποκλεισμού», θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι αυτός συνίσταται στη συσσώρευση διαδοχικών διαδικασιών τόσο στο οικονομικό, όσο και στο κοινωνικό και πολιτικό πεδίο, που σταδιακά απομακρύνουν ομάδες ατόμων ή περιοχές από τα κέντρα εξουσίας, τους οικονομικούς και κοινωνικούς πόρους καθώς και τις επικρατούσες αξίες, θέτοντάς τα με αυτά τον τρόπο στο περιθώριο και αποκλείοντάς τα από το κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι, στερώντας τους, ουσιαστικά, θεμελιώδη δικαιώματα.

Τα κοινωνικά αποκλεισμένα άτομα, δεν στερούνται μόνο τα οικονομικά μέσα, δηλαδή δεν μιλάμε για μια εισοδηματική κατάσταση. Αναφερόμενοι σε ομάδες των κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων αναφερόμαστε σε μια διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει πολλά κοινωνικά μειονεκτήματα. Ειδικότερα, ο κοινωνικός αποκλεισμός αποστερεί βασικά δικαιώματα που αφορούν στην απασχόληση, στην εκπαίδευση, στην υγεία κ.λπ.

Επιπλέον, κατά τη διαδικασία του κοινωνικού αποκλεισμού, ιδιαίτερο ρόλο διαδραματίζουν και οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, παρ' όλο που σήμερα οι κοινωνίες θεωρούνται πολυπολιτισμικές και κατά συνέπεια θα έπρεπε το κάθε άτομο να έχει το δικαίωμα της ισότιμης έκφρασης, χωρίς αυτό το στοιχείο, από μόνο του, να δημιουργεί τον κίνδυνο της διάκρισης ή του αποκλεισμού.

Σύμφωνα με τον Max Weber, η θέση του ατόμου στην παραγωγή σχετικοποιείται και γίνεται ένας από τους παράγοντες καθορισμού της κοινωνικής τάξης. Παράγοντες

καθορισμού της κοινωνικής τάξης, σύμφωνα με αυτήν τη θεωρία, είναι και οι δεξιότητες του ατόμου, οι εκπαιδευτικοί τίτλοι και η θέση του στην αγορά εργασίας, καθώς επίσης το κύρος που του προσδίδει μια θέση επαγγελματική, ακόμα και η υιοθέτηση ενός συγκεκριμένου τρόπου ζωής και κατανάλωσης, που θα του διασφαλίσει τη συμμετοχή του σε μια συγκεκριμένη ομάδα. Συνεπώς, ο κοινωνικός διαχωρισμός, όπως ήδη έχει επισημανθεί, δεν γίνεται μόνο με οικονομικούς όρους, αλλά και βάσει συμπεριφορών και επιπέδου εκπαίδευσης. (Ανδριοπούλου Ε., Παπαδόπουλος Φ., Τσακλόγλου Π., 2013).

Αναφορικά με το χώρο, επισημαίνεται ότι ο φυσικός χώρος, ο οποίος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον σχεδιασμό, δεν είναι κάτι αυτόνομο, κάτι αποκομμένο από το κοινωνικό, το πολιτικό, το πολιτισμικό και οικονομικό γίνεσθαι, συνεπώς δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως ανεξάρτητος, γιατί μια τέτοιου είδους αντιμετώπιση οδηγεί σε ανισορροπία το κοινωνικό περιβάλλον (Φουφρή Δ., 2021). Οι περιορισμένες κοινωνικές δυνατότητες των κατοίκων μιας περιοχής, αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας κ.λπ., όπως επίσης και ο χαμηλός βαθμός ελκτικότητας μιας περιοχής για επενδύσεις και άρα η περιορισμένη διαθεσιμότητα θέσεων εργασίας, αποτελούν παράγοντες χωρικού αποκλεισμού, που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό. Εκτός, λοιπόν από τα καθαρά κοινωνικά χαρακτηριστικά των κατοίκων, χρήσιμο είναι να γίνεται αναφορά και σε άλλες χωρικές πτυχές που συνδέονται με την υποβάθμιση και τη μειονεκτικότητα μιας χωρικής ενότητας.

3. Η μειονότητα στη Θράκη

Η μουσουλμανική μειονότητα πέρα από το κοινό θρήσκευμα, από το οποίο χαρακτηρίζεται, παρουσιάζει ανομοιογένεια, ως προς τη σύνθεσή της. Η “μειονότητα”, όπως συνηθίζεται να αποκαλείται, συντίθεται από τρεις διαφορετικές ομάδες: α) Τους Τουρκογενείς, β) τους Πομάκους και γ) τους Ρομά ή Αθίγγανους.

Τα βασικά κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της μειονότητας, θα μπορούσαν να σχηματιστούν ως εξής: α) αποτελείται από αγροτικό πληθυσμό. Το ποσοστό των αγροτικών οικογενειών στη μειονότητα ανέρχεται περίπου στο 50% β) υπάρχει σημαντική παρουσία εργατών και τεχνητών σε ποσοστό της τάξης του 40%. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η πλειοψηφία της μειονότητας ανήκει στα χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Επιπλέον, στη μειονότητα συναντάμε πολύ χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, πράγμα που υποδηλώνει την κοινωνική περιθωριοποίησή της (Ασκούνη Ν., 2006).

Η δεύτερη μεγαλύτερη ομάδα της μειονότητας είναι οι Πομάκοι, οι οποίοι διαβιούν στην ορεινή περιοχή της Ροδόπης, στα λεγόμενα «πομακοχώρια». Η μητρική τους γλώσσα είναι η πομακική, η οποία είναι ένας συγκεκριασμός σλαβικής, τουρκικής και ελληνικής γλώσσας. Ειδικότερα, όσον αφορά στην ομάδα των Πομάκων που διαβιεί στην ορεινή Ξάνθη (Δήμος Μύκης), βάσει των στοιχείων της απογραφής του 2011, προκύπτει ότι ποσοστό 48,06% απασχολείται στον αγροτικό τομέα και το 23,94% είναι τεχνίτες κι απασχολούμενοι σε συναφή επαγγέλματα. Δηλαδή το συντριπτικό ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού απασχολείται σε επαγγέλματα με χαμηλά εισοδήματα και χωρίς προοπτικές οικονομικής κι κοινωνικής ανέλιξης. Επιπρόσθετα, το ποσοστό των Πομάκων του Δήμου Μύκης που απασχολούνται στο Δημόσιο είναι μόλις 1,3%, ενώ στο σύνολο της χώρας το ποσοστό των απασχολούμενων στο Δημόσιο είναι 9,7% (Φουφρή Δ., 2021).

Στην παρούσα, υποθέτουμε, ότι οι κοινωνικές ανισότητες έχουν εξελιχθεί σε ένα σχήμα κοινωνικού αποκλεισμού, το οποίο προκύπτει από το γεγονός ότι οι κοινωνικές και οικονομικές διαφοροποιήσεις των Πομάκων, κατοίκων της περιοχής μελέτης, από τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής είναι αυξημένες. Επιπλέον εμβαθύνοντας μέσα στην ομάδα των Πομάκων, προκύπτουν έμφυλες ανισότητες, τόσο ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης όσο και ως προς τη θέση στην αγορά εργασίας, που οδηγούν σε διπλό αποκλεισμό τις γυναίκες της ομάδας.

Το σχήμα αποκλεισμού είναι «χωρικό - κοινωνικό» δεδομένου ότι ο χωρικός αποκλεισμός και ο κοινωνικός αποκλεισμός αλληλοεπιδρούν και οδηγούν, τελικά, σε ένα ενιαίο σχήμα. Το γεγονός ότι η περιοχή των Πομάκων της Ξάνθης είναι μια «ορεινή απομονωμένη» περιοχή παίζει ρόλο και αποτελεί μια σημαντική πτυχή του σχήματος χωρικού κοινωνικού αποκλεισμού που εντοπίζεται στη συγκεκριμένη περιοχή.

4. Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης – Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

Η Περιφερειακή Ενότητα (ΠΕ) Ξάνθης, εντάσσεται χωρικά και διοικητικά, στην Περιφέρεια Ανατολικής – Μακεδονίας και Θράκης και βόρεια συνορεύει με τη Βουλγαρία. Βρίσκεται σε στρατηγικό γεωγραφικό σημείο. Ωστόσο η θέση του αυτή, σε συνδυασμό με τα ιστορικά και πολιτικά δεδομένα της περιοχής αποτέλεσε τροχοπέδη στην αναπτυξιακή του πορεία.

Τα σύνορα προς τη Βουλγαρία παρέμειναν κλειστά περίπου εξήντα πέντε (65) χρόνια, ενώ στα ανατολικά οι κατά καιρούς εντάσεις με τη γείτονα Τουρκία δεν άφηναν πολλά περιθώρια ανάπτυξης. Αν προσθέσουμε και το διαχωρισμό της Περιφερειακής Ενότητας σε ορεινή και πεδινή ζώνη, καθώς και την ύπαρξη παραλιακής λωρίδας, είναι προφανές ότι έχουμε διαφορετικές τάσεις, αλλά και ταχύτητες ανάπτυξης, με δεδομένο ότι η γεωφυσική διαμόρφωση επιδρά σε όλους τους τομείς (Φουφρή Δ., 2021).

Χάρτης 1:
ενότητες

Χωρικές-διοικητικές
στην ΠΕ Ξάνθης

Πηγή στοιχείων: ΕΛΣΤΑΤ (2011), επεξεργασία Αγγελίδης Μ., Φουφρή Δ., Τσίγκας Ε. (2018)

Με βάση την απογραφή του 2011 ο πληθυσμός της Περιφερειακής Ενότητας (ΠΕ) Ξάνθης αριθμεί 111.222 κατοίκους και συγκριτικά με την προηγούμενη απογραφή (2001) εμφανίζεται αυξημένος. Ωστόσο αυτή η αύξηση προκύπτει από την αύξηση του αστικού πληθυσμού, ως επί το πλείστον στο Δήμο της Ξάνθης, ο οποίος, σε σχέση με την απογραφή πληθυσμού του 2001, παρουσιάζει μι μεταβολή με αυξητική τάση της τάξης του 15,5% (από 56.383 κατοίκους το 2001 σε 65.133 κατοίκους το 2011).

Αντιθέτως, σύμφωνα με τη σύγκριση των στοιχείων της απογραφής του 2001 με αυτά της απογραφής του 2011, παρατηρείται μια μεταβολή με τάση μείωσης του πληθυσμού στον Δήμο Μύκης, όπου βρίσκονται τα «Πομακοχώρια». Ειδικότερα, το 2001 ο Δήμος Μύκης αριθμούσε 16.084 κατοίκους, ενώ κατά την απογραφή του 2011 καταγράφηκαν 15.540 κάτοικοι. Έχουμε, λοιπόν μια μείωση πληθυσμού της τάξης του 3,4%.

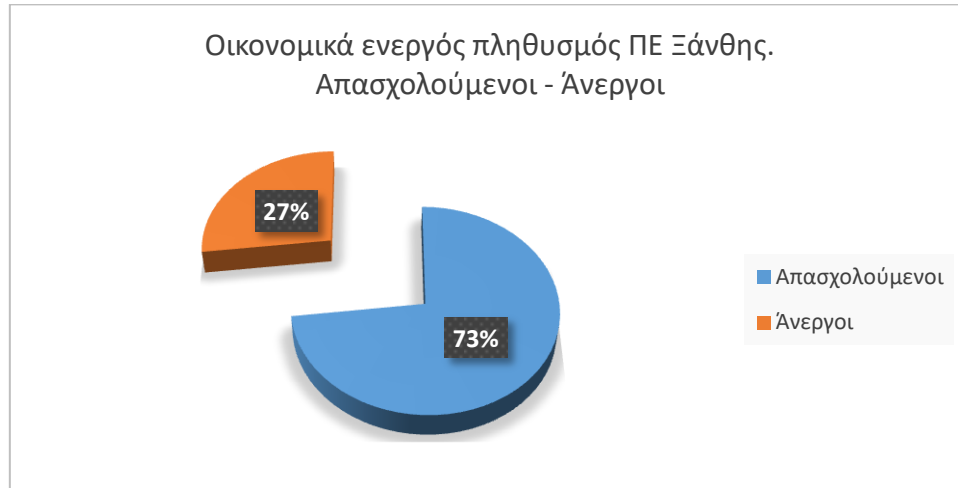
Πίνακας 1: Μεταβολή του μόνιμου πληθυσμού ανά Καλλικρατικό Δήμο της ΠΕ Ξάνθης 1991-2001-2011

ΠΕ, Δήμοι \ Πληθ.	1991	2001	2011	Μεταβολή 1991-2001 %	Μεταβολή 2001-2011 %
ΠΕ ΞΑΝΘΗΣ	92.218	102.959	111.222	11,6	8,0
Δήμος Ξάνθης	46.513	56.383	65.133	21,2	15,5
Δήμος Αβδήρων	17.087	18.262	19.005	6,9	4,1
Δήμος Μύκης	16.180	16.084	15.540	-0,6	-3,4
Δήμος Τοπείρου	12.436	12.223	11.544	-1,7	-6,6

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), επεξεργασία Αγγελίδης Μ., Φουφρή Δ., Τσίγκας Ε., 2018

Στο σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης, βάσει των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ του 2011, το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανέρχεται στο 38,89% επί του συνολικού πληθυσμού. Οι απασχολούμενοι είναι ποσοστό 73,10% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και οι άνεργοι φτάνουν το 26,89%, ποσοστό αρκετά υψηλότερο από το αντίστοιχο σε επίπεδο επικράτειας, που είναι 18,72%.

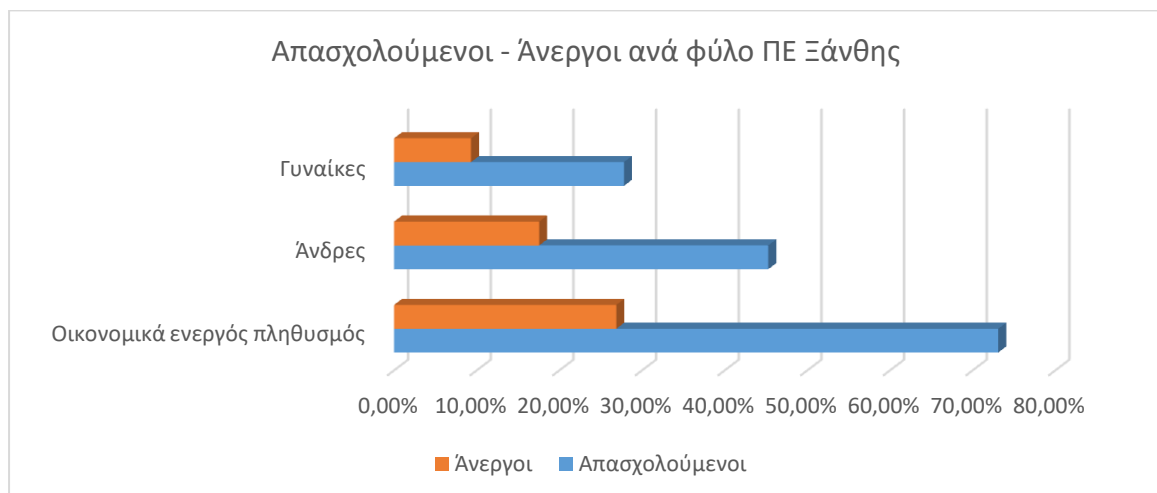
Διάγραμμα 1: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός: Απασχολούμενοι – Άνεργοι στην ΠΕ Ξάνθης

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Εξετάζοντας τα στοιχεία με την οπτική του φύλου, στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού οι γυναίκες αποτελούν το 14,44%, ενώ οι άνδρες φτάνουν το ποσοστό του 62,84%. Απασχολούμενες εμφανίζονται σε ποσοστό 27,82%, ενώ άνεργες είναι το 9,32% του συνολικού οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Αντίστοιχα οι άνδρες απασχολούμενοι είναι το 45,28% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ άνεργοι εμφανίζονται σε ποσοστό 17,56%. Από την εξέταση των στοιχείων παρατηρείται ότι ενώ οι γυναίκες στην ΠΕ Ξάνθης παρουσιάζουν χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από αυτό των ανδρών, είναι κατά 48,40% λιγότερες στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό από τους άνδρες.

Διάγραμμα 2: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός ΠΕ Ξάνθης. Απασχολούμενοι – Άνεργοι ανά φύλο

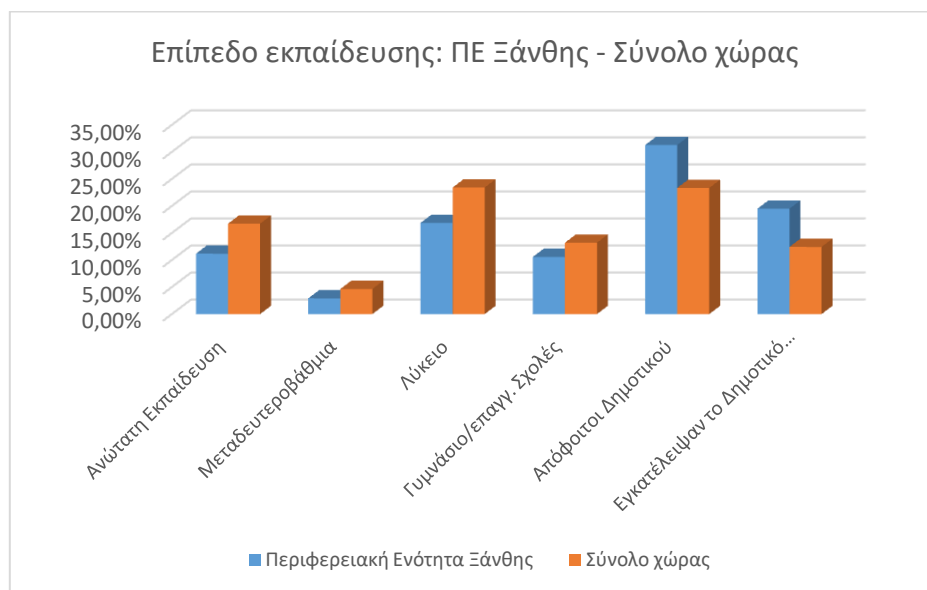

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Στο σκέλος που αφορά στην **εκπαίδευση** η Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης παρουσιάζει σημαντική υστέρηση. Το έλλειμα αυτό, όπως προκύπτει από την επεξεργασία των στοιχείων της απογραφής του 2011, της ΕΛΣΤΑΤ, σε συνδυασμό με άλλες παραμέτρους, όπως η ύπαρξη μειονότητας, ο χωρικός αποκλεισμός κ.λπ., επιτείνει τα προβλήματα που μπορούν να οδηγήσουν σε κοινωνικό αποκλεισμό στην περιοχή.

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, στην Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης ανώτατη εκπαίδευση έχει λάβει το 11,17% του συνολικού πληθυσμού, ενώ στο σύνολο της χώρας το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 16,72%. Το 2,91% έχει μεταλυκειακή εκπαίδευση, έναντι 4,64% του συνόλου της χώρας. Το ποσοστό των αποφοίτων λυκείου είναι 16,66% σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας και 23,41% σε επίπεδο επικράτειας, ενώ το 10,57% του πληθυσμού της ΠΕ Ξάνθης έχει ολοκληρώσει τις σπουδές στο γυμνάσιο, έναντι του 13,20% του συνόλου της χώρας. Ιδιαίτερα υψηλό εμφανίζεται το ποσοστό του πληθυσμού της ΠΕ Ξάνθης που έχει ολοκληρώσει μόνο τις σπουδές στο Δημοτικό, 31,27%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό του συνόλου της χώρας, που είναι της τάξης του 23,33%. Τέλος, σημειώνεται ότι το 19,49% του πληθυσμού δεν έχει ολοκληρώσει το Δημοτικό ή/και δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο της χώρας είναι 12,42%.

Διάγραμμα 3: Ποσοστό πληθυσμού ΠΕ Ξάνθης - Συνόλου χώρας ανά επίπεδο εκπαίδευσης

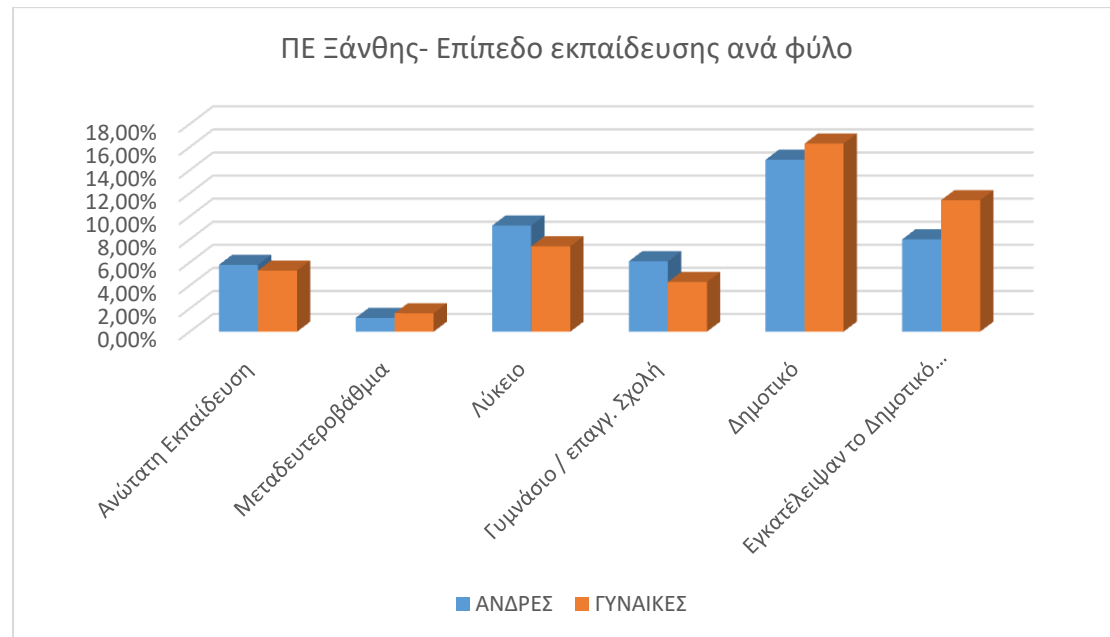

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης, εμβαθύνοντας στα στοιχεία που αφορούν στο φύλο προκύπτει ότι και οι γυναίκες εμφανίζουν χαμηλό ποσοστό στο επίπεδο σπουδών. Μόλις το 5,3% είναι απόφοιτες Ανώτατης Εκπαίδευσης, ποσοστό παρόμοιο, αν και μικρότερο, με αυτό των ανδρών, που είναι 5,8%. Στη μεταλυκειακή εκπαίδευση οι γυναίκες εμφανίζουν κατά τι υψηλότερο ποσοστό, από αυτό των ανδρών, αλλά ιδιαίτερα χαμηλό, ήτοι 1,6% έναντι 1,2%. Στους αποφοίτους Λυκείου οι γυναίκες εμφανίζουν ποσοστό 7,4%,

ενώ οι άνδρες 9,2%. Οι γυναίκες απόφοιτες του γυμνασίου είναι 4,3% και το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών φτάνει το 6,1%, Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ποσοστά αποφοίτων Δημοτικού τόσο στις γυναίκες, που αγγίζει το 16,3%, ενώ στους άνδρες το 14,9%. Τέλος, υψηλό παρουσιάζεται το ποσοστό των γυναικών που εγκατέλειψαν το Δημοτικό και γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση ή/και δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση, που φτάνει το 11,4%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στους άνδρες φτάνει το 8,0%.

Διάγραμμα 4: Επίπεδο εκπαίδευσης ανά φύλο στην ΠΕ Ξάνθης

Πηγή στοιχείων: ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Βασικές αιτίες εγκατάλειψης του σχολείου, θεωρούμε πως είναι η ανεργία, τα χαμηλά εισοδήματα και το επίπεδο των οικονομικών δραστηριοτήτων μιας περιοχής, ενώ ως επιπλέον ανασταλτικοί παράγοντες για την παρακολούθηση του σχολείου προτίθενται και η κουλτούρα της μειονότητας καθώς και οι εκπαιδευτικές πολιτικές που ακολουθήθηκαν.

Σε ευρωπαϊκή έκθεση για τη φτώχεια αναφέρεται ότι «...τα παιδιά από φτωχές και μειονεκτούσες ομάδες και περιφέρειες εξακολουθούν να είναι εκείνα που επωφελούνται λιγότερο από τα εκπαιδευτικά συστήματα [...] είναι αυτά που έχουν τις λιγότερες πιθανότητες να συνεχίσουν στο λύκειο ή στην ανώτερη εκπαίδευση και που ενδέχεται να εγκαταλείψουν το σχολείο προτού ολοκληρώσουν την υποχρεωτική φοίτηση...» (Τσαρούχας Κ., εφημερίδα Το Βήμα, Κυριακή 16 Ιουνίου 2002).

5. Δήμος Μύκης - Χωρικά χαρακτηριστικά - χωρικός αποκλεισμός

Ο Δήμος Μύκης βρίσκεται στο κέντρο της οροσειράς της Ροδόπης. Ο ποταμός Νέστος αποτελεί στα δυτικά φυσικό σύνορο αποτελείται από τέσσερις δημοτικές ενότητες. Έδρα του Δήμου είναι η Σμίνθη. Η θέση του Δήμου στην ευρύτερη περιοχή, το ορεινό ανάγλυφο και οι οδικές υποδομές, που έχουν ανάγκη βελτίωσης, οδηγούν στη χωρική απομόνωση, τόσο από το αστικό κέντρο, όσο και από την ευρύτερη περιφέρεια.

Χάρτης 2: Διοικητική διαίρεση της ΠΕ Ξάνθης σε Δήμους, διοικητική διαίρεση του Δ. Μύκης σε ΔΕ, ΔΚ και ΤΚ

ύπαρξη της Επιτηρούμενης Ζώνης (ΕΖ) που δημιούργησε εσωτερικά σύνορα στο βόρειο τμήμα της χώρας (Ν. 376/1936). Η ΕΖ ήταν μια λωρίδα γης με πλάτος από 15 ως 45 χιλιόμετρα, μέσα στα όρια της οποίας ίσχυαν σημαντικοί περιορισμοί. Κατά συνέπεια, για να επισκεφθεί κάποιος τα πομακοχώρια ήταν απαραίτητο να διαθέτει ειδική άδεια. Ακόμα και οι ίδιοι οι κάτοικοι των περιοχών αυτών, οι Πομάκοι, έπρεπε να επιδεικνύουν την ειδική άδεια εισόδου, που έπρεπε να ανανεώνεται κάθε χρόνο. Αυτή η πολιτική, η οποία καταργήθηκε μόλις το 1995, οδήγησε και στον κοινωνικό αποκλεισμό των Πομάκων, δεδομένου ότι υπήρχε έλλειψη επικοινωνίας με τις υπόλοιπες περιοχές και η δυνατότητα οικονομικής ανάπτυξης των οικισμών αυτών, υπό αυτές τις συνθήκες, ήταν μηδαμινή (Φουφρή Δ., 2021).

Χάρτης 3: Η Επιτηρούμενη Ζώνη (ΕΖ)

Πηγή: <http://www.greeksapes.gr/index.php/2010-01-21-16-4729/landscapescat/71/132-pomakoxoria.html>

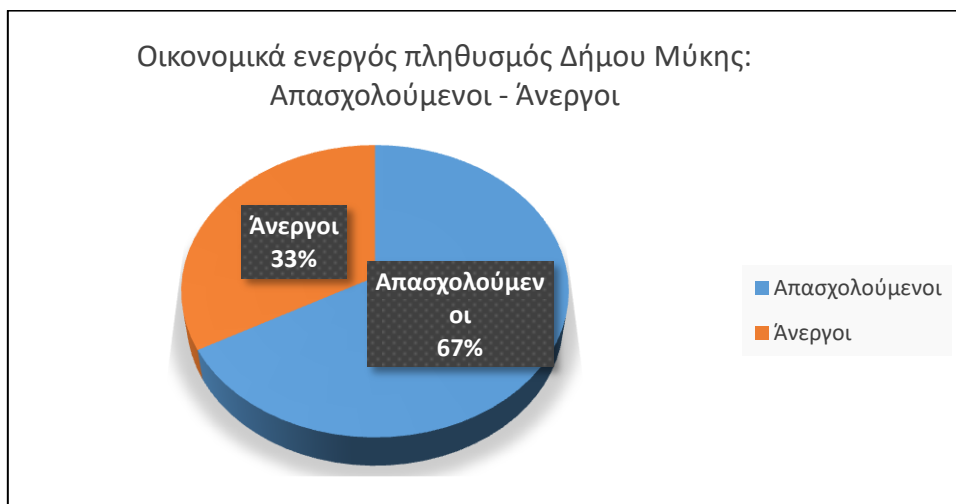
Επισημαίνεται ότι την τελευταία δεκαετία, βελτιώθηκαν αισθητά οι μεταφορικές υποδομές (οδικού δικτύου, μέσων συγκοινωνίας, κ.λπ.) της περιοχής μελέτης, ωστόσο εξακολουθεί να παραμένει απομονωμένη σε σχέση με τις όμορες περιοχές.

6.1. Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του Δήμου Μύκης

Ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Μύκης κατά την απογραφή του 2011 ανέρχεται σε 15.540 κατοίκους. Η πληθυσμιακή πυκνότητα στην περιοχή χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα χαμηλή, συγκριτικά με τον εθνικό μέσο όρο. Πρόκειται για ένα γεγονός μάλλον αναμενόμενο αν λάβουμε υπόψη μας το ορεινό ανάγλυφο της περιοχής.

Αναφορικά με τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό του Δήμου Μύκης αριθμεί τους 5.395 κατοίκους, ποσοστό 34,71% επί του συνολικού πληθυσμού. Από αυτούς ποσοστό 67,02% είναι απασχολούμενοι και το 32,97% είναι άνεργοι.

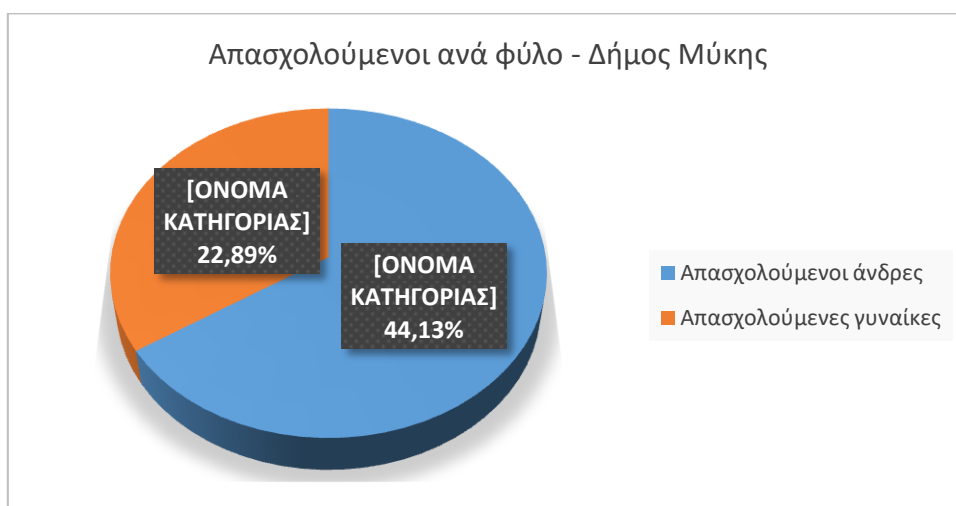
Διάγραμμα 5: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός Δήμου Μύκης, Απασχολούμενοι – Άνεργοι

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Εμβαθύνοντας στην έμφυλη διάσταση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, σύμφωνα με τα στοιχεία, το 25,45% αυτού είναι άνδρες και το 9,25% γυναίκες. Οι απασχολούμενοι άνδρες φτάνουν σε ποσοστό το 44,13% του συνολικά οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Δήμου Μύκης, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών είναι 22,89%, δηλαδή περίπου το μισό.

Διάγραμμα 6: Απασχολούμενοι ανά φύλο – Δήμος Μύκης

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Οι άνεργοι άνδρες ανέρχονται σε ποσοστό 29,19% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και

οι άνεργες γυναίκες ανέρχονται σε ποσοστό 3,78%. Ωστόσο οφείλουμε να επισημάνουμε ότι οι γυναίκες που αποτελούν οικονομικά ενεργό πληθυσμό υπολείπονται κατά πολύ από τους άνδρες. Η ποσοστιαία διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό του Δήμου Μύκης φτάνει το 16,20%. Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι οι γυναίκες του Δήμου Μύκης δεν είναι ενταγμένες στην παραγωγική διαδικασία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη θέση τους στην τοπική τους, αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία.

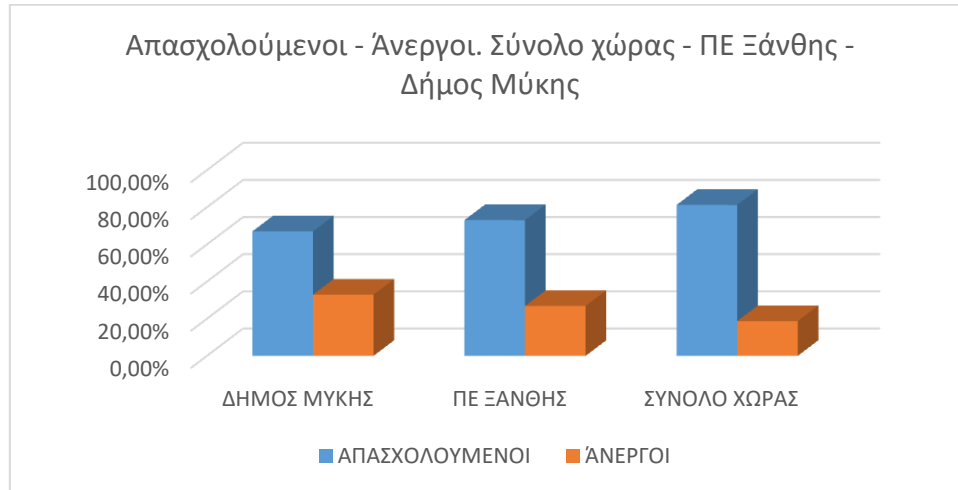
Διάγραμμα 7: Άνεργοι ανά φύλο – Δήμος Μύκης

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ, ίδια επεξεργασία

Συγκρίνοντας τώρα το ποσοστό του πληθυσμού του Δήμου Μύκης που ανήκει στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό με αυτά της ΠΕ Ξάνθης και του Συνόλου της χώρας προκύπτει ότι στο σύνολο της χώρας ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός είναι το 42,40% του συνολικού πληθυσμού. Από το ποσοστό του συνολικού οικονομικά ενεργού πληθυσμού το 18,72% είναι άνεργοι/ες και το 81,27% είναι απασχολούμενοι/ες. Τα αντίστοιχα ποσοστά στο επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης είναι 38,89% το συνολικό ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, εκ του οποίου το 73,10% είναι απασχολούμενοι/ες και το 26,89% άνεργοι/ες. Είναι άξιο αναφοράς πως το συνολικό ποσοστό ανεργίας στην ΠΕ Ξάνθης είναι πολύ υψηλότερο από αυτό του συνόλου της χώρας, κατά 8,17%, ενώ του Δήμου Μύκης είναι ακόμη υψηλότερο από αυτό της ΠΕ Ξάνθης, κατά 6,08% και κατά πολύ υψηλότερο από αυτό του συνόλου της χώρας, με ποσοστιαία διαφορά της τάξης του 14,25%.

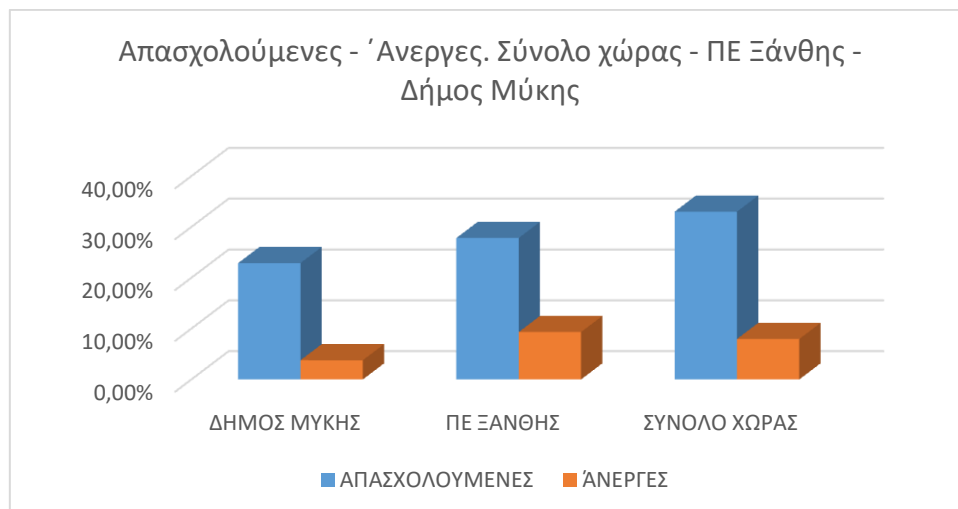
Διάγραμμα 8: Άνεργοι και απασχολούμενοι και των δύο φύλων. Σύνολο χώρας – ΠΕ Ξάνθης – Δήμος Μύκης

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

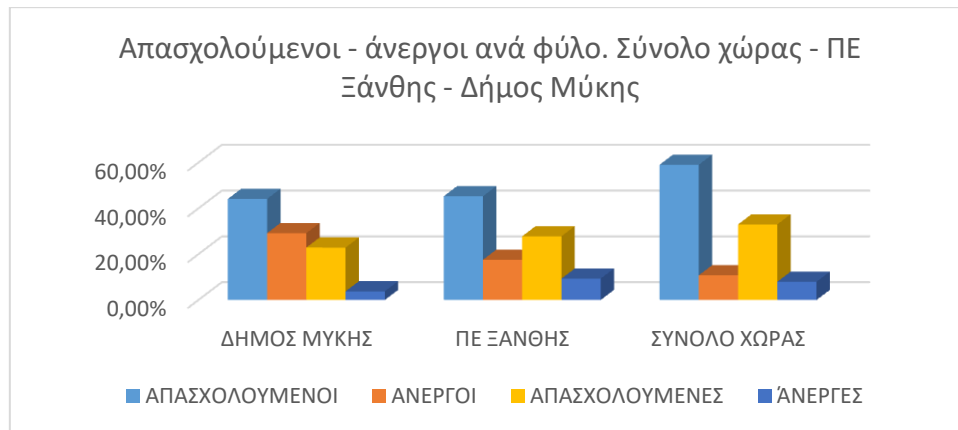
Εμβαθύνοντας στα αντίστοιχα ποσοστά του οικονομικά ενεργού πληθυσμού των γυναικών του Δήμου Μύκης σε σύγκριση με αυτά της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης και αυτά του συνόλου της χώρας βλέπουμε ότι το ποσοστό του γυναικείου οικονομικά ενεργού πληθυσμού στο σύνολο της χώρας είναι 17,36% του συνολικού πληθυσμού, ενώ στην ΠΕ Ξάνθης είναι 14,44%. Από το ποσοστό, του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, οι απασχολούμενες στο σύνολο της χώρας είναι το 32,99%, ενώ στην ΠΕ Ξάνθης το αντίστοιχο ποσοστό είναι 27,82%. Την ανεργία αντιμετωπίζει το 32,99% των γυναικών που ανήκουν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό του συνόλου της χώρας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην ΠΕ Ξάνθης είναι 9,32%. Κι εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι και στο σύνολο της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης οι γυναίκες είναι ενταγμένες στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό σε πολύ μικρότερο ποσοστό από αυτό των ανδρών, υπολείπονται με ποσοστιαία διαφορά της τάξης του 24,45%. Υπογραμμίζεται πως η εμφάνιση χαμηλών ποσοστών των γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό παρατηρείται και στα στοιχεία του συνόλου της χώρας.

Διάγραμμα 9: Απασχολούμενες – άνεργες. Σύνολο χώρας – ΠΕ Ξάνθης – Δήμος Μύκης

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

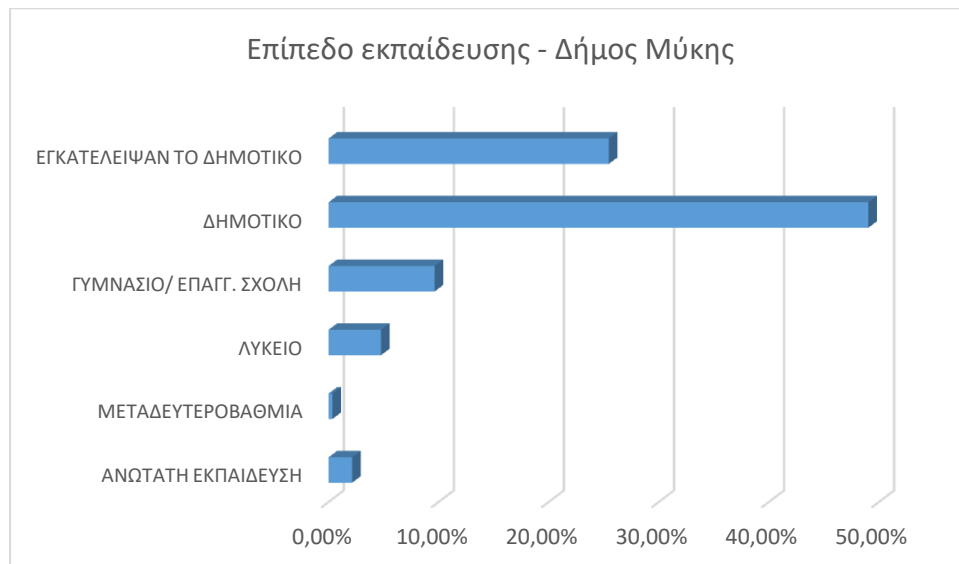
Διάγραμμα 10: Απασχολούμενοι-άνεργοι ανά φύλο, Σύνολο χώρας-ΠΕ Ξάνθης- Δήμος Μύκης

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Εξετάζοντας τα στοιχεία της απογραφής του 2011, σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού στον Δήμο Μύκης, προκύπτει ότι μόλις το 2,13% του πληθυσμού έχει ολοκληρώσει ανώτατες σπουδές, ενώ πολύ μικρό ποσοστό, μόνο 4,76%, έχει αποφοιτήσει από το Λύκειο. Αντιθέτως εμφανίζεται πολύ υψηλό το ποσοστό, της τάξης του 49,04% του πληθυσμού που ολοκλήρωσε τη φοίτηση μέχρι το Δημοτικό, ενώ υψηλό ποσοστό του πληθυσμού του Δήμου, που φτάνει το 25,45%, εγκατέλειψε το Δημοτικό ή/και δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση.

Διάγραμμα 11: Πληθυσμός Δήμου Μύκης ανά επίπεδο εκπαίδευσης

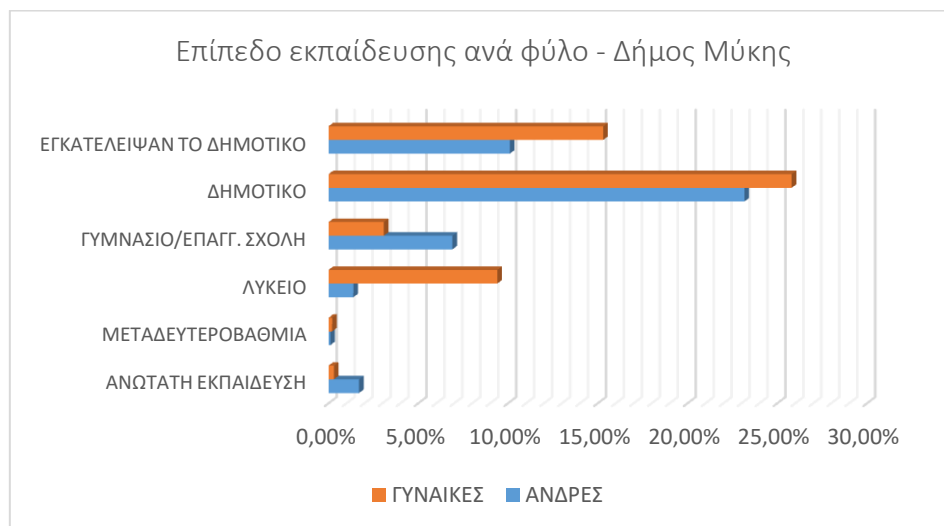

Πηγή στοιχείων: ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Εξετάζοντας σε μεγαλύτερο βάθος τα στοιχεία, σε επίπεδο φύλου, εμφανίζεται μεγάλη υστέρηση του μορφωτικού επιπέδου των γυναικών σε σύγκριση με αυτό των ανδρών, το οποίο επίσης εμφανίζεται ιδιαίτερα χαμηλό τόσο συγκριτικά με το αντίστοιχο της

Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης όσο και με αυτό του συνόλου της χώρας. Ειδικότερα, οι γυναίκες που απόφοιτες Ανώτατης Εκπαίδευσης στο Δήμο Μύκης είναι μόλις 0,3%, ενώ το ποσοστό των ανδρών είναι 1,7%. Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση έχει ολοκληρώσει το 0,1% των γυναικών, έναντι του 0,2% των ανδρών. Απόφοιτες Λυκείου εμφανίζονται σε ποσοστό 1,38%, ενώ οι άνδρες απόφοιτοι Λυκείου είναι το 9,4% των κατοίκων του Δήμου. Από το Γυμνάσιο αποφοίτησε ποσοστό 3,08% των γυναικών και 6,9% των ανδρών, ενώ απόφοιτοι Δημοτικού εμφανίζονται σε ποσοστό 25,8% οι γυναίκες και 23,17% οι άνδρες. Τέλος το ποσοστό των γυναικών που εγκατέλειψαν το Δημοτικό και/ή δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση φτάνει το 15,3% στις γυναίκες και το 10,1% στους άνδρες.

Διάγραμμα 12: Επίπεδο εκπαίδευσης στο Δήμο Μύκης ανά φύλο

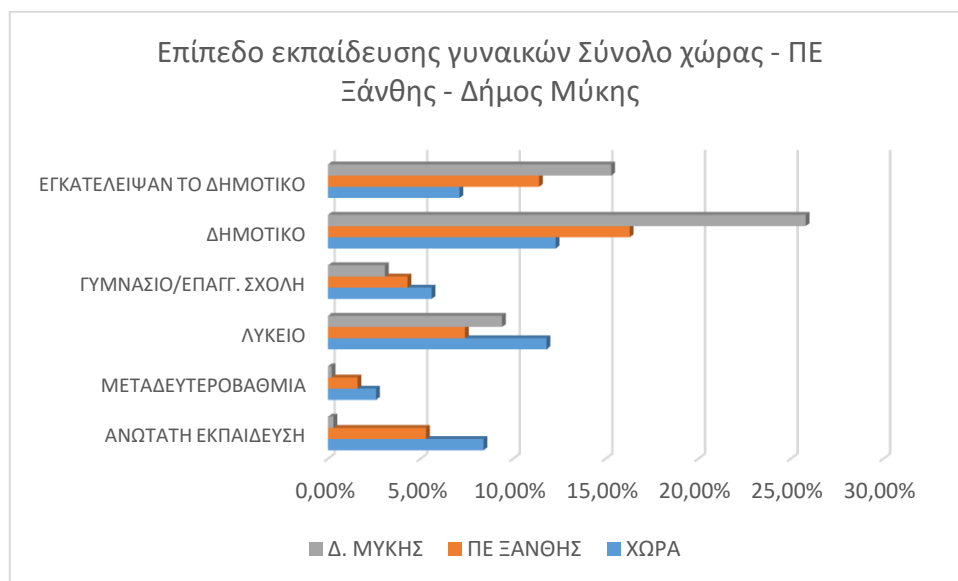
Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

Σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης των γυναικών τόσο σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, όσο και στο σύνολο της χώρας, οι γυναίκες του Δήμου Μύκης παρουσιάζουν σημαντική υστέρηση. Πιο συγκεκριμένα στο Σύνολο της χώρας οι απόφοιτες Ανώτατης Εκπαίδευσης φτάνουν σε ποσοστό 8,4%, στην Περιφερειακή Ενότητα (ΠΕ) Ξάνθης το 5,3% ενώ στο Δήμο Μύκης το 0,3%. Απόφοιτες Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης εμφανίζεται το 2,6% των γυναικών στην επικράτεια, το 1,6% στην ΠΕ Ξάνθης και το 0,1% στο Δήμο Μύκης. Από το Λύκειο έχει αποφοιτήσει το 11,8% των γυναικών του συνόλου της χώρας, το 7,4% της ΠΕ Ξάνθης και το 1,38% του Δήμου Μύκης. Γυμνάσιο ή επαγγελματική σχολή έχει ολοκληρώσει ποσοστό 5,6% των γυναικών της χώρας, 4,3% της ΠΕ Ξάνθης και 3,08% του Δήμου Μύκης, ενώ από το Δημοτικό έχει αποφοιτήσει ποσοστό 12,3% γυναικών επί του συνόλου της χώρας, το 16,3% της ΠΕ Ξάνθης και το 25,8% των γυναικών του Δήμου Μύκης.

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει και το ποσοστό των γυναικών που έχουν εγκαταλείψει το Δημοτικό και/ ή δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση, που είναι 7,1% στο σύνολο της χώρας, ενώ στην ΠΕ Ξάνθης είναι 11,4% και στο Δήμο Μύκης είναι ακόμα υψηλότερο, σχεδόν διπλάσιο από αυτό του συνόλου της χώρας και αγγίζει το 15,3%.

Σύμφωνα με την επεξεργασία και την ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι το επίπεδο εκπαίδευσης στο Δήμο Μύκης στο σύνολο και των δύο φύλων, είναι χαμηλότερο από αυτό της Περιφερειακής Ενότητας Ξάνθης, αλλά και από αυτό του Συνόλου της χώρας. Εμβυθύνοντας στο εκπαιδευτικό επίπεδο των γυναικών βλέπουμε πως οι γυναίκες έχουν περίπου ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης σε επίπεδο συνόλου χώρας, ωστόσο εμφανίζουν χαμηλά ποσοστά σε σχέση με τους άντρες σε επίπεδο ΠΕ Ξάνθης και πολύ χαμηλότερα από τους άνδρες στο επίπεδο του Δήμου Μύκης. Επιπλέον οι γυναίκες του Δήμου Μύκης υστερούν σε επίπεδο εκπαίδευσης και σε σύγκριση με τις γυναίκες της ΠΕ Ξάνθης και του Συνόλου της χώρας.

Διάγραμμα 13: Επίπεδο εκπαίδευσης γυναικών: Σύνολο χώρας - ΠΕ Ξάνθης - Δήμος Μύκης

Πηγή στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ (2011), ίδια επεξεργασία

7. Συμπεράσματα

Το επίπεδο εκπαίδευσης, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην ένταξη ή στον αποκλεισμό μιας κοινωνικής ομάδας, δεδομένου ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός, κατά ένα μεγάλο βαθμό οφείλεται και στη διαφορά του επιπέδου εκπαίδευσης, δεδομένου ότι αυτό καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την εργασία, τα εισοδήματα και την κοινωνική θέση.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία, που αναφέρονται ανωτέρω, ότι στην Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης, παρόλο που λειτουργούν Πανεπιστημιακές Σχολές (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης), παρουσιάζεται το χαμηλότερο ποσοστό αποφοίτων ανώτατης

εκπαίδευσης και το μεγαλύτερο ποσοστό αναλφαριθμητισμού σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας. Επίσης, εντυπωσιακό είναι και το ότι σε ολόκληρη τη χώρα το ποσοστό ατόμων που δεν ολοκλήρωσαν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή το δημοτικό σχολείο ανέρχεται σε ποσοστό 12,42%, ενώ στην Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης σε 19,40%, στον δε Δήμο Μύκης το ποσοστό αυτό αγγίζει το 25,40% (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ 2011).

Ιδιαίτερα πρέπει να υπογραμμιστεί το ζήτημα της εκπαίδευσης των πομάκων κοριτσιών, τα οποία, λόγω του διαφορετικού τρόπου ζωής που ακολουθείται, αμέσως μετά το σχολείο επιστρέφουν στο σπίτι, όπου μιλάνε τη μητρική τους γλώσσα κι έτσι δεν αναπτύσσουν τη γλωσσική τους ικανότητα στα ελληνικά. Συνήθως οι πομάκες, που ολοκληρώνουν τη βασική εκπαίδευση στο δημοτικό, δεν συνεχίζουν στο γυμνάσιο. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία της απογραφής του 2011, που αναφέρονται σε άλλα κεφάλαια της παρούσας μελέτης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην εκπαίδευση παρατηρείται πάρα πολύ σημαντική διαφοροποίηση του μορφωτικού επιπέδου ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες -κατά πολύ μεγαλύτερη από ότι παρουσιάζεται στην ΠΕ Ξάνθης και το σύνολο της χώρας. Χρειάζεται να τονιστεί ότι το ποσοστό των πτυχιούχων γυναικών στον Δήμο Μύκης, δηλαδή στους Πομάκους της Ξάνθης, ανέρχεται σε μόλις 0,7% έναντι 3,6% για τους άνδρες. Το ποσοστό γυναικών πτυχιούχων είναι το χαμηλότερο μεταξύ όλων των Δήμων της χώρας. Βεβαίως θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το ποσοστό αυτό συναρτάται ως ένα βαθμό και με το «εμπόδιο» που αποτελεί η μητρική γλώσσα και το συγκεκριμένο θρήσκευμά τους, αλλά πάντως επιδρά στους πολλαπλούς αποκλεισμούς των Πομάκων γυναικών από την πρόσβαση στα δυναμικά τμήματα της αγοράς εργασίας και ευρύτερα στην κοινωνία των γειτονικών, στον Δήμο Μύκης, περιοχών αλλά και στο σύνολο της Ελλάδος.

Ωστόσο, υπογραμμίζεται ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί από το 2000 και μετά, με στόχο την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών της μειονότητας μπορούν να αξιολογηθούν θετικά, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έχουν εξαλειφθεί όλα τα προβλήματα.

Με βάση τη μελέτη του συνόλου των στοιχείων, προκύπτει πως οι κάτοικοι του Δήμου Μύκης έχουν δυσκολότερη πρόσβαση στην εκπαίδευση, και στην αγορά εργασίας. Στο επίπεδο της απασχόλησης εμφανίζονται υψηλά ποσοστά ανεργίας και ο Δήμος Μύκης εμφανίζει πολύ υψηλότερα ποσοστά σε αυτόν τον τομέα τόσο σε σχέση με την Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης, όσο και με το σύνολο της χώρας. Ειδικότερα, οι γυναίκες του Δήμου Μύκης, πλήττονται έτι περαιτέρω από τους άντρες, όπως αποδεικνύεται στην παρούσα.

Εν κατακλείδι, ο αποκλεισμός από τη ροή της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης εμφανίζεται σε χωρικό κυρίως επίπεδο και είναι αλληλένδετος με τον εδαφικό αποκλεισμό, επομένως, μειώνεται η πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων στην εργασία και τις υπηρεσίες. Οι προοπτικές διαβίωσης των κοινωνικών ομάδων καθορίζονται από τη γεωγραφική τους θέση: τις περιφέρειες, τις αντίστοιχες μικροπεριφέρειες και γενικότερα από το περιβάλλον διαβίωσής τους. Ο χωρικός καθορισμός του κινδύνου αποκλεισμού είναι επομένως πολύ ισχυρός. Επιπλέον, θεωρώντας ότι υπάρχει άμεσος συσχετισμός μεταξύ του κοινωνικού

αποκλεισμού, της εκπαίδευσης και της ένταξης στην παραγωγική διαδικασία, διαπιστώνεται με πολύ μεγάλη σαφήνεια ότι ο Δήμος Μύκης, ο οποίος κατοικείται από τους Πομάκους της Ξάνθης, έχει ένα κοινωνικό χωρικό πρότυπο εξαιρετικά διακριτό από εκείνο της ευρύτερης περιοχής του, το οποίο δεν είναι «ουδέτερο» κοινωνικά, αλλά αντίθετα πολύ φορτισμένο με τα εμπόδια και τους αποκλεισμούς, που θέτει στους Πομάκους για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας και στην κοινωνική ζωή (Αγγελίδης Μ, Φουφρή Δ., Τσίγκας Ε., 2018).

Είναι πρόδηλο, λοιπόν, ότι οι Πομάκοι του Δήμου Μύκης έχουν δυσκολία στην ένταξη με όρους ίσων ευκαιριών στην αγορά εργασίας, έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, γεγονός που συνεπάγεται περιορισμό πρόσβασης σε επαγγέλματα που διασφαλίζουν υψηλά εισοδήματα και υψηλότερη κοινωνική θέση. Άρα, προκύπτει ότι οι Πομάκοι στην ορεινή Ξάνθη, ειδικότερα στον Δήμο Μύκης, υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό. Ως προς τις γυναίκες, το φαινόμενο του αποκλεισμού που υφίστανται είναι εντονότερο, δεδομένου ότι υφίστανται διπλό αποκλεισμό, όπως προκύπτει από τα στοιχεία. Σε πρώτο επίπεδο περιθωριοποιούνται λόγω της περιοχής που διαβιούν και της ομάδας που ανήκουν (Πομάκοι), ενώ σε δεύτερο επίπεδο, περιθωριοποιούνται λόγω του φύλου τους.

8. Βιβλιογραφία

- Αγγελίδης Μ., (2000), Χωροταξικός σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη, Συμμετρία, Αθήνα
- Αγγελίδης Μ., Φουφρή Δ., Τσίγκας Ε., (2018), Κοινωνικός Χωρικός Αποκλεισμός: Η περίπτωση της μειονότητας των Πομάκων της Ξάνθης, 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης 27-30 Σεπτεμβρίου 2018, Βόλος
- Αλεξίου Θ., (1999), Περιθωριοποίηση και Ενσωμάτωση. –Η Κοινωνική Πολιτική ως Μηχανισμός Ελέγχου και Κοινωνικής Πειθάρχησης, Παπαζήσης, Αθήνα
- Αλεξίου Θ., (2006), Από το μοντέλο των κοινωνικών τάξεων, στο μοντέλο του κοινωνικού αποκλεισμού: επιστημολογικές προϋποθέσεις και μεθοδολογικές συνέπειες, περιοδικό Θέσις, τ.96
- Ανδριοπούλου Ε., Παπαδόπουλος Φ., Τσακλόγλου Π., (2013), Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός στην Ελλάδα: Επικάλυψη και διαφοροποιήσεις, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Ερευνητική Μονάδα Κοινωνικής Πολιτικής, Φτώχειας και Ανισοτήτων, Αθήνα
- Ανθοπούλου Θ., (2001) «Γεωγραφικές διαφοροποιήσεις, χωρικές και κοινωνικές ανασυνθέσεις του υπαίθρου χώρου», στο Μωυσίδης Α. και Ανθοπούλου Θ. (επιμ.) Από τον αγροτικό χώρο στην ύπαιθρο χώρα: Μετασχηματισμοί και σύγχρονα δεδομένα του αγροτικού κόσμου στην Ελλάδα, Αθήνα, Gutenberg,(σελ. 103-148)
- Ασκούνη Ν., (2006), Η εκπαίδευση της μειονότητας στη Θράκη – Από το περιθώριο στη προοπτική της κοινωνικής τάξης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα
- Βακαλιός Θ., (1997), Το πρόβλημα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στη Δυτική Θράκη: η περίπτωση της μουσουλμανικής μειονότητας, Gutenberg, Αθήνα

- Γκόκης Δ., (2009), La Haine του Mathieu Kassovitz, Κομοτηνή, Ανθρωπογεωγραφίες, <http://walk2geographies.wordpress.com/category/> (εργασία στο Τμήμα Εθνολογίας ΔΠΘ)
- Γετίμης Π., Οικονόμου Δ., (1992), Νέες γεωγραφικές ανισότητες και χωρικές πολιτικές στην Ελλάδα στο Τόπος 4: σσ. 3-44
- Δραγώνα Θ., (2001), Εκπαίδευση: Πολιτισμικές διαφορές και κοινωνικές ανισότητες, ΑΕΠ, Πάτρα
- Ε.Κ.Κ.Ε, (2006), Φτώχεια, Αποκλεισμός και Κοινωνικές ανισότητες: πρακτικά συνεδρίου, Ινστιτούτο Κοινωνικής πολιτικής, ΕΚΚΕ, Αθήνα
- Κανακίδου Ε., (1997), Η εκπαίδευση στη μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- Κασιμάτη Κ., (Επιμ.) (2002), Κοινωνικός αποκλεισμός: η ελληνική εμπειρία, Gutenberg, Αθήνα
- Κάτσικας Χ., Καββαδίας Γ., (2000), Ανισότητα στην Ελληνική Εκπαίδευση. Η Εξέλιξη των Ευκαιριών Πρόσβασης στην Ελληνική Εκπαίδευση (1960-2000), Gutenberg, Αθήνα
- Λαμπριανίδης Λ., (1997), Τοπική ανάπτυξη και περιοριστικές ρυθμίσεις: η περίπτωση της επιτηρούμενης ζώνης στα χωριά των Πομάκων της Ξάνθης, Τόπος, 13
- Μαλκίδης Φ., (2002), Οι Πομάκοι στην Ελληνική Θράκη, Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο «Χώρος και Περιβάλλον: Παγκοσμιοποίηση, Διακυβέρνηση, Βιωσιμότητα», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα
- Μάρκου, Κ., (2005), Αποκλεισμός των Μειονοτήτων στην Ελλάδα. Η Περίπτωση των Πομάκων και των Τσιγγάνων στην Ελληνική Θράκη, πρακτικά εισηγήσεων συνεδρίου «Φτώχεια, Αποκλεισμός και Κοινωνικές ανισότητες», Λαύριο, 22-23 Σεπτεμβρίου 2005
- Παναγιωτάτου Ε., (1983), Θέματα Ανάπτυξης του Χώρου, ΕΜΠ, Αθήνα
- Παπάνης Ε., Γιαβρίμης, Π., Ρουμελιώτου, Μ., (2007), Κοινωνικός Αποκλεισμός, Ελληνική Κοινωνική Έρευνα -Greek Social Research
- Υπουργείο Εσωτερικών, (2010), Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα «Καλλικράτης», Ν. 3852/2010, ΦΕΚ. Α87
- Φουφρή Δ., (2010), Κοινωνικές ανισότητες στο χώρο: η περίπτωση του νομού Ξάνθης, Διπλωματική Εργασία στο ΔΠΜΣ του ΕΜΠ: «Αρχιτεκτονική - Σχεδιασμός του χώρου» - Κατεύθυνση Β': «Πολεοδομία - Χωροταξία», Επιβλέπων: Μ. Αγγελίδης
- Φουφρή Δ., (2021), Η μειονότητα του Νομού Ξάνθης: Κοινωνικός Αποκλεισμός στο χώρο και Δημόσια Πολιτική, διδακτορική διατριβή, ΕΜΠ, Αθήνα
- Φραγκόπουλος Ι., (2006), Από το τοπικό στο παγκόσμιο: Κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις της μετάβασης για τους Πομάκους της συνοριακής ζώνης της Ξάνθης, Αειχώρος κείμενα πολεοδομίας και ανάπτυξης, τόμ. 5, τ.1, Μάιος 2006, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Catney, G., Sabater, A., (2015), Ethnic Minority Disadvantage in the Labour Market: Participation, Skills and Geographical Inequalities, Joseph Rowntree Foundation, pp.1-96.
- Jenkins R., (2007), Κοινωνική ταυτότητα, Σαββάλας, Αθήνα
- Kedourie E., (2002), Μειονότητες: Θρησκεία και πολιτική – δύο δοκίμια, Κατάρτι, Αθήνα
- Lefebvre H., (1991), The production of space, Blackwell, Oxford, pp. 73
- Lehman-Frisch S., (2009), « La ségrégation : une injustice spatiale ? Questions de recherche », Annales de Géographie, n°665-666, pp. 94-115

- Lympelopoulou K., Finney N. (2017), 'Socio-spatial factors associated with ethnic inequalities in districts of England and Wales, 2001–2011', Urban Studies Journal, Vol. 54(11) 2540–2560 SAGE Publications.
- Préteceille E., (2006), 'La ségrégation sociale a-t-elle augmenté? La métropole parisienne entre polarisation et mixité', Sociétés contemporaines, No 62, 69-93.
- Weber M, (2003), Η Πόλη, Κένταυρος, Αθήνα.